

TELEGRAFUL ROMAN.

Apere Marția. Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei arhidieceșane Sibiu, strada Măcelarilor 45.

Correspondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 45.
Epistolele nefrancate se refușă. — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Cuvântarea

rostită de Prea Sântia Sa, Domnul episcop diecesan Nicolae Popea la deschiderea sesiunii ordinare a sinodului diecesan din acest an.

Preastimaților Domni deputați!

Să mulțumim mai întâi lui Dumnezeu, că ne-a învrednicit a ne întruni érași în sinodul ordinar al eparchiei noastre, pentru de a pertracta obiectele prescrise în regulamente.

Să mulțumim mai încolo și acelor bărbați vrednici ai noștri, cari devotați biserice și instituțiilor ei salutare, și îngrijați de viitorul, de sörtea, de existența chiar a ei, prin agerimea spiritului lor provădător și prin stăruințele lor neadormite isbutiră în sfârșit a ne crea această posibilitate de întrunire regulată și periodică la episcopia noastră, va să dăcă: autonomia și organizațiunea canonică sinodală a biserice noastre.

Da, domnilor deputați, să mulțumim acelor bărbați binemeritați pentru biserică și némul nostru, la toate ocaziunile de felul acesta; căci ce ar fi, dacă ați, în timpurile acestea de ispită, nu am avea asigurate aceste garanții legale?

Și mulțumirea noastră cea mai frumösă, mai roditoare și mai bine primită va fi, dacă noi cei de acum și cei viitori ne vom arăta vrednici următori ai acelor înaintași ai noștri, călcând în urmele lor, apărând cu bărbăție și susținând cu sfințenie acest tezaur de mare preț, și acesta nu numai cu vorbe și nu numai aici între marginile acestor păreți, ci și cu fapte, și în afară de câte-ori va cere trebuința, cu fapte și cu învedere, isvorite din adâncul inimilor noastre: deșteptând, luminând și premergând, în toate cele bune și folositoare, cu exemplul viu înaintea clerului și poporului eparchial.

Acăsta, domnilor deputați, cred eu că e chemarea noastră, ca fii credincioși și reprezentanți adevărați ai bisericei noastre!

Fiind de părere, că și D-Vöstre încă sunteți pătrunși de asemenea convingeri, deasemenea sentimente religiose-morale, vö salut, domnilor deputați, de bună voite la episcopia noastră! Mă bucur din inimă, că D-Vöstră dând ascultare vocii oficiului mai înalt, v'ați lăsat pe un moment la o parte ocupațiunile private și ați grăbit de a veni la sinod, pentru ca aici în pace, în liniște și în dragoste frătească, cu delăturarea ori căror interese particulare, împreună să consultăm, să dezbătem și să descidem afacerile noastre diecesane, bisericesci, școlare și fundaționale, bine știind că numai astfel procedând, Dumnezeu ne va ajuta și mai încolo, și lucrările noastre sinodale vor avea un rezultat bun, satisfăcătoriu și salutar pentru biserică.

Incât privesce afacerile oficiöse, am firmă credință, că Consistoriul nostru diecesan a făcut tot ce s'a putut, în împregiurările critice de astăzi ca să corespondă datorințelor sale grele, în cea-ce privesce administrațiunea eparchială în toate direcțiunile, cum rapörtele oficiöse mai apriat vor arăta

Pre lângă aceste convingeri și dorințe ale mele, implorând și aici ajutorul de Sus asupra lucrărilor nös-sinodale, declar sesiunea a II a a perio-dului sinodal al X lea de deschisă.

Proiectul de lege despre întregirea venitelor preoțesci a fost primit în dietă în ședința din 28 April 1898, după o viună dezbateră specială, în urma căreia nu s'a admis altă modificare decât propunerea ministrului de culte, ca acest proiect să se estindă și asupra Fiumei.

Representațiunea Consistoriului arhidieceșan împotriva acestui proiect a fost prezentată în dietă de către preșidiu în ședința din 26 April 1898.

Dietă deci n'a fost cu nici o considerație la justele nös-tre motive în contra proiectului, ci a trecut peste ele la ordinea zilei.

Vom vedé într-un-cât această reprezentațiune va fi considerată la Casa Magnaților, unde conform hotărîrii sinodului se va așterne.

Sinodul arhidieceșan.

Ședința a V-a.

Joia la 16 April 1898.

Ședința se deschide la örele 10 a. m. Exelenția Sa Miron Romanul ocupă locul preșidial. Notarul zilei: Ioan Moța.

Să cetesce protocolul ședinței premergătoare și după unele intercalări se verifică.

La esibite se prezentă o petițiune, carea se dă spre referadă comisiunei petiționare.

Dep. Vasile Demian considerând, că Ven. Consistoriu nici până de presinte n'a executat conclusele sinodale cu privire la dotațiunea protopresbiterilor, și nici în rapörtele consistoriale de acumă amintire despre chestiunea această nu se face, propune ca dotațiunea protopresbiterilor să se desfacă de chestiunea taxei sidoxiale și să se caute vre-un espedient de soluțiune al acestei grave afaceri.

Să dă comisiunei organizătoare.

Referada raportului senatului episcopesc.

Sinodul revine asupra chestiunei referentului extraordinariu. Fiind chestiunea în destul discutată se cere votarea asupra propunerilor comisiunei, a dep. cav. de Pușcariu și a deputatului Mat. Voileanu.

Sinodul primesce cu majoritate de voturi propunerea dep. Voileanu, în sensul căreia se ia la cunoscință raportul consistorial.

Partea primă a raportului până la punctul 11 se ia spre sciință.

Cu privire la taxa sidoxială în raportul consistorial se dăcă, că Exelenția Sa, ca președinte al Consistoriului din motive förte ponderöse a aflat de bine a ținea în suspens executarea, prin urmare comisia nu pöte prezenta sinodului o propunere pozitivă, ci transpune întregă afacerea comisiunei organizătoare.

Sinodul primesce.

Fondul de pensii.

Fără îndoială, cea mai însemnată chestiune a ședinței de Joi a fost chestiunea fondului de pensii, în jurul căreia s'a încins o vie discuție.

Din raportul senatului episcopesc e evident, că restanțele fondului de pensii se urcă la considerabila sumă de 67.334 fl. Din motivul acesta comisiunea propune: consistorul se îndrumă a usa la toate mijlocele posibile întru încassarea restanțelor și întru cât unele dispozițiuni ale statutului s'ar dovedi de necorespunđătoare, consistorul se însărcinează cu executarea deplină a concludului sinodal din anul trecut, adică dispozițiunile neexecutabile să se modifice.

Dep. Nicolae Ivan nu pöte accepta părerea acelor, cari sunt pentru modificarea statutelor. S'a dat expresiune dorinței preoțimei nös-tre de a se mări pensiunea; nu se unesce cu dorința acelor, căci mărindu-se pensiunea eo ipso crește suma cvotisațiunilor și dacă acumă suma cvotisațiunilor restante se urcă la 67.334 fl., ce va fi atunci. E greșită și vederea acelor, cari pledăză pentru înscrierea facultativă a preoțimei nös-tre la fondul de pensii. În casul acesta cei mai mulți preoți cu sau fără motiv s'ar subtrage dela fondul de pensii.

Preotul, unde nu e de lipsă, se nu se pensioneze după 40 ani de serviciu, căci după-cum experiența ne arată preoții noștri tocmai în timpul acesta se bucură de venerațiune mai mare la poporul nostru credincios și zelul lor de păstorie e mai pronunțat. Am avut și casuri de acelea unde pensionându-se preotul parochia vacantă nu s'a putut întregi, și astfel a trebuit să funcționeze și mai departe preotul, care acum era și pensionat. Propune menținerea statutelor în starea lor de acumă.

Dep. Part. Cosma deasemenea nu află de lipsă modificarea statutelor, cari sunt dintre cele mai favorabile. Dacă rezultatele nu sunt mulțemitoare vina o pörta singur consistoriul, care nu purcede cu destulă rigöré între executarea dispozițiunilor cuprinse în statut. Recomandă disciplinarea severă a preoților renitenți. Propune: Consistoriul din nou se îndrumă se execute cu totă serio-sitatea conclusele sinodale anteriöre.

Dr. Ios. Blaga crede, că deputații Ivan și Cosma vöd chestiunea cu ochi din centru; sunt prea optimiști, se vede că nu au convenit cu proțimea dela sate care mai totă e în contra modului cum s'a pus în praxă fondul acesta. Nu în lipsa de disciplină, ci în motive psihologice este a se căuta indolența preoțimei față de fondul de pensii. Preoțimea nu e însuflețită pentru favorurile, ce le ofere fondul. Băsele pe care o clădită instituțiunea sunt deci greșite. Dovadă, că preoțimea din tractul Sebeșului cere modificarea statutelor. În urmare propune: Consistoriul se însărcinează cu studiarea statutelor, și a veni cu propuneri modificătoare în sesiunea viitoare.

Cav. de Pușcariu combate vederea acelor, cari cer urcarea pensiunei. Cu îmbogățirea fondului de sine va crește, după analogia acțiunilor de bănci. Propunerea deputatului Blaga i-se pare prematură.

Dep. Vas. Damian dăcă, că nemulțămirea zace în nedreptatea cum sunt cötemplate pensiunile. Mai este apoi și dispoziția, că la pensionare se consideră numai anii pe cari și-au plătit preoții regulat cotisațiunile. Nu e just; să se plătiască pe toți anii de serviciu, dar să se detragă din pensiune suma cu care restăză. S'au întemplat și casuri de acelea apoi, că preotului neputincios, după 40 de ani de serviciu, nu i-s'a dat pensiune, ci capelan, astfel, că mulți preoți bătrâni au renunțat

la schimbul acesta, care pöte fi în multe casuri un favor numai problematic. Primește propunerea comisiunei cu aditament: înscrierea la fondul de pensii pentru preoți, pre cari statutul i-a aflat în serviciu, se fie facultativă; anii serviciului să se fixeze în mod hotărît și să se facă revisuirea statutelor.

Dep. Serg. Medean: Satorirea sumei de pensii nu e justă. S'au împărțit membrii fondului de pensii în două grupe: centraliști și provincialiști. Cei din centru după îndeplinirea anilor de serviciu provăduți în statute primesc ca pensiune salariul întreg pe când cei din provincie numai pe jumătate. Eu, am amenințat în special pe fie-care restanțier cu disciplinare, și atunci mi-s'a reflectat, că „da, de silă vom plăti, dar nici când nu ne vom încălđi de fondul acesta”.

Aderăză la propunerea comisiunei cu adausul făcut de dep. Damian.

Mai vorbesc la chestiune deputații Preda, Mihai și Furdui.

Ne mai fiind alții insinuați la cuvânt, propunătorii mai au dreptul de a vorbi.

Dep. Part. Cosma își susține propunerea și stăruiește pentru disciplinarea severă a preoților renitenți, căci după-cum spune dl Medean de silă tot vor plăti „și apoi las” că se vor încălđi ei mai târziu. Nu pöte primi propunerea lui Demian, căci nu avem motive externe, și nu e consult, ca noi să le provocăm. Se învoește, ca propunerea dînsului să vină ca adaus la propunerea deputatului Ivan.

Punându-se la vot, propunerea Ivan—Cosma cu 22 de voturi se ridică la valöré de conclus.

La punctul despre donațiuni comisiunea propune, ca consistorul an de an să vestască prin un cerculariu caracterul donațiunilor, suma lor și numele donatorilor.

Sinodul primesce.

Celelalte puncte a raportului se i-au spre sciință.

Comisia organizătoare.

Referentul Partenie Cosma raportăză actul consistorial prin care se promovăză sinodului cererea asesorilor, profesorilor semina-riali și funcționarilor consistoriali pentru un adaos de scumpețe la salar, apoi pentru sistemizarea unui salar cörespunđător cerințelor timpului de azi, și urcarea taxei de întreținere în seminar dela 100 fl. la 120 fl. Comisia în lipsă de acte și indicii suficiente, transpune chestiunea adausului de scumpețe la consistoriu, ér cu privire la sistemizarea salariilor îndrumă consistoriul, ca să cöră dela guvern duplicarea ajutorului de stat, și obținându-l dl referent cötemplăză pe viitor în mod favorabil salariile asesorilor și profesorilor.

Sinodul aderăză unanim la referada comisiunei.

Cu aceste ședința se ridică la örele 12 și jumătate anunțându-se ședința proximă pe Vineri la 9 öre a. m.

Ședința a VI-a

Vineri la 17 April 1898.

Ședința se deschide la örele 9 a. m. Președinte Ex. Sa Miron Romanul. Notarul zilei: Dr. Ioan Buzura.

Să cetesce protocolul ședinței premergătoare și se verifică.

Ca esibite se prezentă trei petițiuni: a unui învățător din Hondol, a preotului Runcan din Murș-Sângeorgiu și a preotului Antoniu Pop din Geögiul-de-sus pentru a fi reintrodus în oficiu; toate se predau comisiunei petiționare.

Interpelație.

Deputatul Aug. Nicoră adresează Ex. Sale Inaltului Presidiu în afacerea Dobrenilor următoarea interpelație, constatătoare din 7 puncte.

1. Are Ven. Consistor și I. P. S. Sa ca cap al Consistorului cunoștință oficială și dela cine despre trecerea a două la unire a 54 familii fruntașe din Dobra, întâmplată a două și de sântele Pasci, și ce mijloc a luat pentru delăturarea pericolului ce amenință biserica noastră în părțile acele?

2. Ce măsuri a luat Ven. Consistoriu la cele două adrese ale mele adresate în cauza pericolului dela Dobra, și care e rezultatul practic al pașilor făcuți de Vener. Consistoriu?

3. Când are să fie executat concludul sinodal luat în sesiunea actuală cu privire la pericolul din Dobra?

4. Avut-a părintele Papiu, ca emis consistorial mandat din partea Ven. Consistor ca să vină la Dobra și să încerce restituirea păcii? Sau a avut mandat restrins numai într-o cauză disciplinară din comuna Lăpușul-de-sus, și deci a „abusat“ de concludul Ven. Consistoriu, după cum a afirmat părintele administrator, din Dobra, Avram S. Păcurariu?

5. Ce pași a luat Ven. Consistor pentru pacificarea dobrenilor după venirea emisului Ioan Papiu?

6. Ce pași a luat pentru satisfacția organului consistorial insultat la Dobra de către administratorul tractului și organele politice cari îl susțin? și

7. Are cunoștință Ven. Consistor despre ingerința fățișă și indirectă a unui deputat dietal rom. cath. și a întregii administrațiuni politice, între cari 2 notari gr.-cat. pentru susținerea actualului administrator și ce pași a luat pentru delăturarea acestei ingerențe ilegale?

Răspunsul Ex. Sale Inaltului Presidiu la această interpelație va urma numai în ședința proximă.

Sinodul i-a la cunoștință.

Propuneri.

Deputatul Dem. Comșa reținându-se dela ori-ce motivare prezintă propunerea: Consistoriul se roge pe ministeriu a pune la dispoziție pentru seminar, mijloc de a întreține o grădiniță centrală de pomărit și legumărit și 4—5 în alte locuri din arhidieceasă, precum și subvenție pentru a putea ține cursuri de pomărit, legumărit și vinerit cu învățătorii an de an, apoi se ceară cătățimi mai mari de pădureți, altoi, frăgari, vițe americane etc. spre a le distribui pe sâma școlilor noastre.

Să de comis. școlare.

Deputatul Dr. Ioan Mihu propune: Ven. Consistoriu să se îndatoreze cu adunarea datelor despre suma contribuției bisericesci din arhidieceasă.

Să de comisiunii bisericesci.

Referada comis. organizătoare.**Chestiunea Catedralei.**

Chestia Catedralei, care de 17 ani încocoșe neîntrerupt face obiect de discuție în ședințele sinodului nostru, de astă-dată a fost tratată amăsurat însemnătății sale provocând o discuție parlamentară îndelungată și insuflită.

Referentul Part. Cosma cu adevărată cunoștință de cauză face istoricul chestiunii expunând momentele mai însemnate prin cari a trecut chestiunea dela ivirea ei. Consistoriul a emis o anchetă din membrii: Dr. Il. Pușcariu, L. Simonescu Dr. Barcian, I. Papiu, Dr. Aur. Brote și Part. Cosma, care studiind fundamental chestiunea a ajuns la concluziunea, că terenul cel mai nimerit din toate punctele de vedere pentru zidirea catedralei este intravilanul din strada Mării, care formează proprietatea arhidiecesei. Propune deci ca consistoriul să se însărcineze cu pregătirea planului și fixarea stilului.

Ex. Sa își motivează votul separat, înaintat în Consistoriu și afia pentru zidirea catedralei mai corespunzător locul unde se află biserica de astăzi din cetate având a se demola și câteva case vecine.

Dep. Dem. Comșa susține, că nu avem încă toate elementele de judecată pentru a putea duce un conclud atât de hotărât, cum propune comisia. Și anume solul i-se pare a nu fi cercetat de oameni specialiști, compe-

tenți în materie. Știe, ca solul destinat de comisie e grosos, prin urmare nesigur pentru zidire. Dinsul e pentru grădina „Gertlitz“ din strada Schevis, dar și până atunci propune, ca să se însărcineze consistoriul cu studierea terenului prin experți și se vină cu un plan de situație.

Dr. Petru Șpan dice, că biserica este cea mai eclatantă dovadă despre starea și forța culturală a poporului respectiv. Biserica are să vorbească străinilor despre aceste. Se împreună valoarea morală a unei catedrale cu arta și se creăm atât pentru noi, cât și pentru posteritate ceva monumental. Locul designat de comisie e prea ascuns, și din motivul, că după prevederea omenescă Sibiului are să se desvôle în Direcția „Dumbravei“, este pentru propunerea lui Comșa.

Dr. Jos. Blaga, vorbește pentru concentrarea monumentelor; aderă deci la vederea Ex. Sale și primește propunerea lui Comșa.

Dr. Vas. Bologa de asemenea spune, să s'a formulat o tradiție pentru a nu ieși din cetate, mai ales, că demolarea caselor nu ne costă mult, fiind casele contemplate în stare deplorabilă.

Iau cuvântul deputații I. Preda pentru propunerea comisiunii și Dr. I. Mihu în contra aceleia.

Dr. Dan. P. Barcianu într-o vorbire aprăde de o oră motivează pe larg și temeinic propunerea comisiunii. combate cu argumente convingătoare toate motivele aduse contra aceleia. Vorbitorul este des întrerupt de aprobările deputaților.

Să cere încheierea discuției.

Sinodul primește.

Insinuat la cuvânt mai este dep. Nicolau Ivan, care vorbește pentru propunerea lui Comșa cu adăptamentul, ca consistoriul se pornescă pertractări cu parochia din Sibiu cetate pentru câștigarea terenului unde se află biserica actuală și casele vecine.

Nu vede în propunerea acesta trăgă-narea chestiunii „ad calendae graecas“ după cum unii afirmă. La sfârșit se întreabă: Cum putem noi edifica o catedrală fără consensul arhierului.

După ce mai vorbește propunătorii Comșa și Cosma urmează.

Votarea.

Sinodul cu 22 fași de 18 voturi primește propunerea comisiunii.

Același referent în numele comisiunii transpune propunerea deputatului Dr. Vas. Bologa, ca tinerii cu maturitate să nu solvescă taxa de întreținere în seminar — Consistoriului spre studiere și a veni cu propunere în sesiunea viitoare de asemenea și propunerea deput. Ios. Pușcariu cu privire la reducerea protopresbiteratelor.

Sinodul primește.

Cu privire la propunerea deputatului Dr. Ilie Cristea, care cere, ca regulamentul de primire în cursul teologie să se estindă și asupra tinerilor absolvenți de școlile comerciale, comisiunea o recomandă spre primire.

Dep. Mat. Voileanu face contra propunere ca și acesta să se transpună consistoriului spre studiere și deplină rezolvare.

Neîntrunind propunerile aceste majoritatea voturilor, se amână pre ședința proximă.

Reprezentatiunea consistoriului în chestia dotațiunii preoției noastre.

Consistoriul nostru a înaintat parlamentului o reprezentatiune, în care sunt pe larg expuse vederile autorității bisericesci față cu proiectul de lege. În reprezentatiune se combat paragrafi, cari tind la știrbirea autonomiei biserice și independența clerului nostru. Să respinge afirmarea că biserica noastră ar urmări tendințe contrare statului și se timbrează afirmarea acesta de o insultă adusă bisericei noastre.

Comisiunea organizătoare prin referentul I. Preda propune: Sinodul îndrumă consistoriul a așterne reprezentatiunea și casei magnaților; sinodul invită pe Ex. Sa Inaltul Presidiu, ca la locul său se apere și să ceară modificarea proiectului, după cum reclamă interesele bisericei noastre. În fine, dacă proiectul va deveni lege, Ex. Sa se invită a concheta un sinod, fie și în sesiune extraordinară, ca astfel biserica să se pronunțe asupra acestei legi.

Luând cuvântul deputații Dr. Il. Pușcariu, M. Voileanu și Gheaja se con-

stată ca cele două părți din urmă prin ținuta și interesul, ce l'a dovedit tot-deauna Ex. Sa față de biserica sunt de prisos, prin urmare:

Sinodul primește ca conclud numai partea primă din propunerea comisiunii subînțelegându-se de sine cele-alte două părți.

Ședința se ridică la 1 oră d. a. fiesându-se ședința proximă pe Sâmbătă la orele 9 a. m.

O declarație a contelui Thun.

Puterea de activitate a parlamentului austriac s'a sleit cu desăvârșire prin certele vehemente ale partidelor, provocate de cunoscutele ordonanțe ale lui Badeni și Gautsch. Prin cerbicosa și aprăde s'elbatica obstrucție a Germanilor ori-ce discuție parlamentară e zădărnicită și parlamentarismul batjocorit. Eșirea din această încurcălă este grea, — afară d'or că s'ar recurge la armele cele mai radicale, clătura, s'au disolvarea parlamentului și conducerea afacerilor țării prin un guvern cu putere discrețională.

Cabinetul Thun a fost poreclit de către un valoros diar vienez cabinet „Nichts Thun“, fiind că nu dedea semne de a putea eși din această încurcălă.

În ședința din 27 Aprilie însă acest cabinet a prezentat prin șeful său, contele Thun, parlamentului o declarație în care se spun păreri și intențiile guvernului privitoare la o modalitate de împăciuire a tuturor partidelor prin o definitivă regulare a chestiunii de limbi în Austria, devenită măr de ceartă.

Contele Thun face mai întâiu cunoscut, ca „Reichsratul“ stă în prējma unei desbateri de lungă durată, fiind că în curând îi se vor prezenta proiectele de lege cu privire la regularea chestiunii de limbi. Acestă importantă chestiune se nu mai rămână la discreția guvernelor ci să fie normată pe cale legislativă, — acesta este principiul de care noul guvern este condus.

Spre discutarea acestor proiecte trebuie să se esmită mai întâiu din mijlocul parlamentului o comisie permanentă compusă din reprezentanții tuturor partidelor, — căci o înțelegere asupra principiilor fundamentale trebuie se premărga codificării. Și acesta din motiv, că o chestie de limbă nu se poate codifica prin o lege decretată numai de majoritate și cu desconsiderarea minorității. Și guvernul are credința firmă, că pe lângă toate pasiunile ce sau manifestat în toiu politica mai recente, fiind cu bunăvoință și cu dragoste față de cauză, se va putea obține o înțelegere a tuturor partidelor.

Ordonanțele de limbi ale lui Badeni au fost revocate. Ele n'au corăspuns raporturilor faptice din țară. Guvernul actual asemenea e condus de principiul dreptului desăvârșit pentru toți. Forma însă în care a fost introdus acest fel de drept prin numitele ordonanțe este de excepționat. Ordonanțele de-acum sunt menite a corăspunde, întrucât e posibil, raporturilor de limbă, însă aceasta este numai o stare provisorică până la crearea legilor.

La sfârșit declarația are următorul remarcabil cuprins:

„O lucrare serioasă și urgentă în această enorm de importantă afacere e necesară, dacă voim serios ca să aplănam certele prin creierea de legi. E timpul suprem să mai avem ochii deschiși și pentru alte chestiuni cum este binele material al populațiunii. Să ne apucăm de lucru, să ne unim puterile într-o creare comună, în loc de a le divisa prin certă. Să muncim împreună la rezolvirea chestiunii de limbi, ca să ne putem îngriji totodată și de tot ce este reclamat de necesitățile economice și culturale ale statului și ale locuitorilor lui“.

Declarația acesta a guvernului n'a satisfăcut partidele politice, din pricina că nu conține concesii pe sâma nici unui partid. Astfel Germanii așteptaseră o declarație, în sensul căreia ordonanțele de limbă să se casseze definitiv și să se introducă statul quo ante.

Asupra declarației lui Thun în dietă s'a deschis desbatere.

Scrișore din Sebeș

O mică serbare. — Conferință preoțească. Sebeșul săsece în 9 Aprilie 1898 v.

Diua de azi a fost pentru tractul protopresbiter al. or. al Sebeșului-sesesc o zi de bucurie. De o parte pentru-că ași sa împlinit un an de când a fost ales unanim de protopresbiter On. Dn. Sergiu Medean, carele în decursul acestui an a și fost înțarit de Prea Vlen. Consistoriu și chirotesit de Ecselenția Sa Prea Sfințitul arhiepiscop și Metropolit Miron Momanul. —

Ear de altă parte ași sa întrunit întreagă preoția noastră în conferință, discutând asupra mai multor chestiuni de importanță ce-i privesc personal pre dânsi, ori biserica îi scōla-ōri poporul lor încredințat.

În vederea însemnătății acestei zile deja sinodul protopopesc ținut în februarie a. e. a ales un comitet arangiator în persoanele Dlor Zevedeu Mureșan paroch Ioan Paraschiv și Samoil Roșu cari în conțelegere cu Dl. Protopresbiter S. Medean se aranjeze toate în un mod demn, ceea ce sa și întâmplat spre cea mai deplină mulțemită și reușită a zilei. —

Serbarea ca atare s'a început cu săvîșirea sântei liturgii în frumoasă, spațioasă și pompoasă biserica cea mare din S.-Sebeș, la care a servit domnul protopop S. Medean, ăr cântările liturgice le-a cântat corul plugarilor și corul mixt din Sebeș, care ar putea face onore și unei catedrale. Laudă se cuvine tuturor coriștilor și coristelor, cari aprăde toți țerani fiind, cunoscând însemnătatea cântărei, nu pregetă a-și părăsi ocupațiunile lor, să alerge zile și seri întregi, pentru a se cultiva în ale cântărilor și în special lauda se cuvine d-lui învățător Ioan Pavel, care scie conduce un astfel de cor cu așa reușită.

La finea liturgiei domnul protopop în o predică bine întocmită arată datorințele ce le-a luat asupra sa prin primirea acestui post onorific însă împreunat cu mari și grele răspunderi și promițând a fi la locul seu totdeauna întru cât îi va sta în putință. Mai departe apelă la fiecare preot ca ași mai mult ca ori-când să fie cu ochii în patru asupra împlinirii datorințelor față de biserica, de școle și peste tot de binele și fericirea poporului a turmei nou încredințate prin ce numai bine și mulțumire ne vom câștiga atât nou preoților cât și poporului român peste tot.

La 10 ore se întrunesc preoții în conferință, carea a durat până la 12^{1/2}.

S'a discutat asupra proiectului, pentru dotațiunea preoților față de care în urma unei discuțiuni demne s'a primit unanime rezoluțiune: „Preoții din tractul gr.-or. al S. Sebeșului, nici unul și nici când nu vor reflecta la dotațiunea pusă în perspectiva în pomenitul proiect cu restricțiunile și condițiunile din proiect până când se atinge de autonomia bisericei noastre“

S'a luat hotărîre, ca Ven. Consistor prior la fondul de pensii preoțesc este rugat a întreveni la sinodul Arch. ca statutele se fie modificate, și suma de pensie a preoților a se urca la suma după care e calificată parochia respectivă. —

S'a decis, ca Ven. Consistoriu se vină cu un nou proiect pentru regularea uniformă a școlilor din arhidieceasă fiind-că sinodul protopopesc al S. Sebeșului regulându-le, precând în tractele vecine nefind regulate, s'a dat ansă la certe mari între preot și popor.

S'a mai discutat și asupra altor chestiuni de mai puțină însemnătate, însă toate folosite pentru noi prooții.

La finea conferinței unanim sa primit trimiteră unei telegrame Ecselenției Sale Prea S. Arhiepiscop și Metropolit de cuprinsul următoriu:

„Clerul și reprezentanții mireni din protopresbiteratul Sebeșului, întruniți astăzi spre a sărbători introducerea

în oficiu a noului protopresbiter și ține de datorință a asigura pre Escelenția Voastră despre iubire, devotament și încredere; rugând pre Atotputernicul Dău ca să vă lungească firul vieții mulți ani în deplină sănătate spre înflorirea bisericii și fericirea poporului român.

După conferință a urmat un banchet dat la hotelul „Leul de aur” în onoare On. D. presbiter Sergiu Medean.

La acest banchet a luat parte vre-o 50 persoane preoți și unii dintre fruntași nostri lipsiți, precum și vre-o 6 dintre poporeni mai de frunte din tract.

Sau ridicat mai multe toasturi: pentru Escelenția Sa, pentru sărbătoritul protopop Sergiu Median ș. a.

Fiind o veselie și bucurie cum se beșenește face, când le place, — carea adurat până în spre meșul nopței.

Am aflat de consult a Vi le împărțăși acestea On. Redacțiune fiind mai cu semă pentru noi de o mare însemnătate.

Z.

Noutăți.

Maj. Sa Monarchul va sosi în 9. Maiu la Buda, unde va stă mai multă vreme.

Maj. Sa împărătesă-regină Elisabeta actualmente petrece la Kisszingen și se bucură de o sănătate desăvârșită.

Vremuri grele. Ni se scriu din Balșa următoarele: Sâmbătă în 11/23 Aprilie c. s'a descărcat asupra comunelor de pe Valea-Gioagiului de jos (Comitatul Hunedorii) o tempestate ca în drielul verii. Vagațiunea deabia a început și până acum a fost o temperatură rece. În ziua pomenită înse a fost cald, ear d. a. dela 2 ore a început a ploa, durduind și trăsind în mod înspăimântător. Aceasta a durat timp de peste 1 oră. Pela 6 ore a început din nou a fulgera și a trăsni descărcându-se de astădată și grindină ca alunele de mare, care a durat câteva minute. Omenii înfricoși și au părăsit lucrul câmpului, ear vitele îngrozite fugeau și ele, adăpostindu-se prin comune. Oamenii profetesc ear un an serac. Tempestatea sa descărcat și în jur în întinderi forte mari. Fără îndoiială semnificative sunt aceste arătări ceresci ivite așa de timpuriu. Cei fără de lege ar trebui se se pocăiască; mai multă sfințenie la prasnice și mai puțină chiefulală la țile mari.

Manevrele împărătești. La manevrele ce în luna lui Septembrie se vor ține în sudul Ungariei, în jurul Buziașului, va fi de față și Maiestatea Sa Monarchul. În 1. Septembrie Maj. Sa împreună cu principii Francisc-Ferdinand și Otto vor călători la Buzias, unde se vor ține manevrele corpurilor de armată 12 și 17. Șesș țile vor ține manevrele, apoi Maj. Sa se va rentorțe la Viena.

Himen. Dl Ioan Jurca teolog abs. și învățător în Lugoj își va serba cununia sa cu d-șora Ecaterina Boban, Duminecă în 1 Maiu în biserica gr. ort. din Lugoj.

D. Iules Brun, publicist, a plecat din București în Franța, unde va face o nouă serie de conerinți philo-române, mai ales la Paris, Lyon, Bordeaux, Toulouse Lille etc. Subiectele acestor conferinți vor fi: *România economică și financiară*, — *România, la expozițiunile miversale din 1867 până la 1900* *Istoria dezvoltării României*, *Ardealul*.

Scumpirea pâinei. Brutarii din București au ținut țilele aceste o întrunire, unde au hotărât urcarea prețului pâinei cu cinci bani. Acosta urcare o fac — țic-ei — din cauza urcării prețului grâului cu ocazia resboiului Americano-Spaniol.

Societatea Dómnelor române din Bucovina își va ține adunarea generală Dumineca viitoare. După cum arată raportul anual, această societate, înființată abia de șapte ani, desvóltă pe terenul culturai naționale o activitate în adevăr esemplară. În Cernăuți ea susține un Internat, în care se cresc actualmente gratuit 33 de copile ro-

mâne; cu începutul anului scolar curent Societatea a deschis în Cernăuți și un Pensionat, la care se află 18 copile (cu plată). Apoi a susținut un Curs gratuit de limba română, care e cercetată de 115 fete. A mai deschis cu începutul anului scolar curent și un Curs pentru cusut și speră a putea deschide încurind și un curs pentru croit. Mult a lucrat înse Comitetul societății pentru sorirea cercetării școlilor prin sprijinirea-copiilor lipsiți de mijloce, cari cercetează școlele din Cernăuți și suburbii. Numai pentru acest scop comitetul a spesat 1168 fl. pentru haine, 441 fl. pentru cărți și rechisite scolare, ér alte ajutoare în bani 288 fl. Cu același zel lucrăză societatea și pentru educațiunea cepilelor române dela sate prin cele 27 filiale ale sale, controlând învățământul. ajutorând pe copilele lipsite și răspândind cărți și manuale românesce potrivite. Aceste constatări fac onóre Dómnelor române din Bucovina și mai ales celor din fruntea societății, a cărei presidentă e d-na Elena de Popovici nasc. contesă Logothetti.

Starea sănătății lui Gladstone e tot mai îngrijitoare. Medicii au constatat că veteranul bărbat de stat are rac la cerul gurii. În fiecare țil bolnavul primesce o inecție de morfină pentru alinarea durerilor cumplite, ce'l muncesc. Cu tóte aceste Gladstone petrece în sinul familiei sale și 'și face regulatele plimbări, așteptându'și cu o liniște uimitóre ora mântuirii.

Alienația vindecată prin operație. Profesorul vienez Schauta a ținut Vinerea trecută o conferință de senzație pe terenul științei. Schauta afirmă, că un soi al alienației e vindecabil prin operație. Cazurile de acest fel de nebulie obvin la femei, cari adesea cad fără vre-o pricină, în mania persecuției, séu se tămpesc. O bolă primejdiosă, pentru-că bolnava adesea se sinucide. Schauta a făcut mai multe încercări cu chipul séu de vindecare, obținend rezultate îmbucurătoare.

Rapórtle Consistoriului archidiececan către Venerabilul Sinod.

(Senatul bisericesc)

Venerabil Sinod Archidiececan!

Consistoriul archidiececan, ca senat bisericesc, are onóre a presenta Venerabilului Sinod despre activitatea sa în decursul anului 1897 următoriu

Raport general:

I. În cele formale însemnăm, că în decursul anului 1897 s'au ținut 42 ședințe, dintre aceste 37 ordinare, ér 5 ostraordinare. Din esibitele în număr de 1959, aparținătoare acestui senat, la finea anului au fost rezolvite 1848.

II. Despre starea clerului, comunele bisericesce și poporațiunea noastră din archidieceasă se alătură aici sub A) un conspect general conform căruia:

I. Statul personal al clerului din archidieceasă e următoriu:

a) în centru:

Archiepiscop și metropolit	1
Vicariu arhiepiscopesc, archimandrit	1
Asesori consistoriali, protopresbiteri	5
Prefesori seminariai, protopresbiteri	2
Profesor șeminarial, presbiter	1
Espositor consistorial, presbiter	1
Econom seminarial, presbiter	1
Diaconi	3

la olaltă . . 15

b) în afară:

Protopresbiteri totodată și parochi	27
Protopresbiteri emeritați în pensiuine	2
Protopresbiteri onorari în alte funcțiuni	2
Protopresbiteri onorari parochi	4
Protopresbiteri onorari în peusiune	1
Administratori protopresbiterali	5
Parochi	790
Administratori parochiali	20
Capelani	57
Presbiteri în funcțiuni	9
„ fără funcțiuni	3
„ resignați	8
„ amovați	4
„ la miliția	1
„ cari și-au părăsit parochia	2
„ militari în pensiuine, protopresbiteri onorari	2
Diaconi	8

la olaltă . . 960

2. Răposăți din cler. În decursul anului 1897 au răposat 16 presbiteri, între cari 15 parochi și un capelan. În asemănare cu anul trecut cu două casuri mai puține.

3. Chirotoniri s'au sėvirsit 30; dintre cei chirotoniți 23 au fost clerici ordinari cu cualificațiunea prescrișă, ér 7 au avut numai cursul clerical estraordinar. Chirotesiri s'au sėvirsit 4.

4. Numărul familiilor cu finea anului 1897 a fost 165,573. Numărul sufletelor:

de gen bărbătesc	571,462
de gen femeiesc	364,178
cu totul	735,640

în asemănare cu numărul din anul precedent 1896 cu 733,287 rezultă o creștere de 2353.

Acostă diferință a numărului poporațiunei față cu anul 1896 provine din împrejurarea: că unii parochi n'au raportat esact despre starea adeverată a poporațiunei, neluând în considerare pe parochienii absenți de acasă, cari au trecut în România pentru căștigarea mijlocelor de subsistență și după timp s'au reîntors la casa și familia lor.

Creșterea și descrescerea poporațiunei se face evidentă în conspectul general.

5. Numărul celor-ce știu ceti și scrie s'au sporit în mod îmbucurător față cu anul 1896, rezultând creșeământ al acelora de 14,337. În comparațiune cu numărul total se constată, că 27.5% din poporațiunea archidiececei nostre știu ceti și scrie.

6. În decursul anului 1897 s'au încheiat peste tot 4623 căsătorii, dintre aoeste: 4540 cu binecuvântarea bisericei, 83 numai la oficiul civil, ér 399 sunt căsătorii mixte.

Se constată deci față cu anul precedent o decrescere în casurile de căsătorii numai civile, și o creștere a celor mixte.

Se observă, că casurile de căsătorie numai civilă provin mai mult din îndrumările, ce li-se dau părților căsătorinde de cătră purtătorii de matricole, că căsătoria lor e legală și fără binecuvântarea biserecei. Pe lângă aceasta apoi se adauge uneori și împregiurarea, că unii nupturienți pentru crățarea de spese se mulțamesc cu căsătoria civile, și nu mai fac pașii pentru căsătoria bisericescă.

În conspectul general la rubrica „căsătorii numai civile” sunt însemnate casurile numai de căsătoria civilă după protopresbiteratele, în cari s'au întâmplat.

Cât pentru cununiile din anul 1895, aceste sau completat și s'au însemnat în rubrica ultimă din conspectul general.

7. Starea conviețurilor ilegale, cari până acum erau în continuă creștere nici acum nu e mai favorabilă, căci în asemănare cu anul precedent în anul 1897 rezultă o creștere de 33. Aceste convițuri ilegale ce presentă în număr mai mare în protopresbiteratele: Abrud, Agnita, Alba-Iulia, Câmpeni. Cluj, Dej, Deva, Dobra, Făgăraș, Geórgiu, Hatég. Ilia, Reghin, Sibiu, Sighișóra, Solnoc, Treiscaune, Unguraș și Zarand.

8. Numărul nascerilor se presentă în următoriu mod:

a) legitimi:

de gen bărbătesc	12,916
de gen femeiesc	12,288
la olaltă	25,204

b) nelegitimi:

de gen bărbătesc	1,026
de gen femeiesc	936
la olaltă	1,962

Deci numărul total al nascerilor dă suma de 27,166, și în asemănarea cu anul trecut rezultă o creștere de 431.

9. Casuri de mórte. Au reposat în decursul anului 1897:

de gen bărbătesc	11,116
de gen femeiesc	10,922
la olaltă	22,038

fașă cu anul present casurile de mórte au scăzut cu 250.

10. Treceri religionari au fost peste tot 826; din aceste 599 au trecut la biserica noastră, ér dela acosta la alte biserici 228: va sē țică pentru biserica noastră rezultă un plus de 371.

11. Numărul parochiilor vacante cu finea anului a fost de 112, cu 14 mai puține ea în anul precedent.

Despre aceste se alătură aici sub B) un conspect compus conform concludului Venerabilului sinod din 23 Aprilie st. n. 1897 Nr. 50.

După devenirea în vacanță a vre-unei parochii, în e înfornitate cu normele din vi-góre consistoriul archidiececan a luat imediat măsurile de lipsă pentru întregire, publicându-se concurse. Inse dacă din lipsa de dotațiune nu a succés întregirea, nevindu-se concurenți cu cualificaiiune normală, și pe lângă tótă stăruința consistoriului archidiececan dotațiunea parochială nu s'a putut ameliora, parochiile a trebuit sē rēmēnă în vacanță, concredēndu-se spre administrare preoților nostri din apropierea lor.

Pentru acele parochii însă, cari erau espuse și s'a constatat că mai rămân fără paroch, biserica ar suferi daune, acele s'au întregit în mod estra ordinar. Despre parochiile întregite în modul acesta în decursul anului 1897 se alătură aici sub C) un conspect.

III. Biserici nouē s'au sântit în decusul anului 6; dintre acestea una de arhiepiscopul, ér 5 prin delegati pre lângă autorisarea arhiepiscopescă.

IV. Seminariul archidiececan.

a). Profesori în sexiunea teologică a seminariului archidiececan au funcționat împreună cu directorii și profesorii de cântări 4.

Aici venim a observa, că prptopresbiterul Dr. Remus Roșca, instituit în mod provisoriu, s'a denumit în decursul anului espirat în mod definitiv de director al seminariului archidiececan.

b) La începutul anului școlar 1896/7 s'au înscris 59 auditori ordinari și adecă:

în cursul III	17
„ „ II	21
„ „ I	21
la olaltă	59

În asemănare cu anul precedent 1895/6 cu 7 mai puțini. Se observă totodată, că în decursul anului școlar au părăsit institutul doi.

După pregătirea lor în școlele medii au fost:

cu examen de maturitate	4
„ 8 clase gimnasiale	4
„ 6 „ „	40
„ 6 „ reale	3
„ 6 „ civile	2
„ 4 „ gimnasiale și cursul pedagogic	6
cu totul	59

Pentru acele parochii, cari pe calea ordinară nu s'au putut întregi, s'au primit 9 în cursul clerical estraordinar.

Programa seminariului se alătură aici sub D).

c) La termenele ordinare în 25 Eebruaru și 25 Agust, precum și la cel estraordinar din 30 Iuniu 1897 s'au supus esamenului de cualificațiune preoțesc 19 clerici; dintre acestia au reportat calculi: distins 1; bine 10; suficient 7 și nesuficient 1.

V. Procese matrimoniale și disciplinare.

a) Procese matrimoniale în decursul anului s'a pertractat numai unul.

b) Procese disciplinare au fost cinci, dintre cari unul pendent din anul 1896 terminat, ér cecelalte patru neterminate.

E de observat, că în decursul anului 1897, înaintea forului nostru disciplinar, prin delegațiune, s'a pertractat și terminat cu sentența și un proces disciplinar din eparchia străină, aparținătoare metropoliei nostre.

VI. Referitor la ținerea sinódelor parochiale, conform concludului Venerabilului sinod din 23 Aprilie 1897 Nr. 53, avem onóre a raporta, că rapórtle în obiectul aceste au întrat numai dela 12 oficii protopresbiterali, și astfel consistoriul archidiececan nu e în pozițiune a raporta despre ținerea sinódelor parochiali, însă va lua mēsurile ca sē între dela tóte oficiile protopresbiterale rapórtle și în privința acosta.

Venerabilul sinod archidiececan binevoască a lua la cunoscință acest raport al consistoriului archidiececan ca senat bisericesc pentru anul 1897.

Sibiu, din ședința senatului bisericesc, ținută în 8 Aprilie, 1898.

Consistoriul archidiececan

Dr. H. Pușcariu

archim., vicariu arhiepiscopesc.

Dr. Elie Cristea,
secretariu consist.

